Kasvu ja vaikuttaminen -osasto 26.10.2022

Eduskunnan talousvaliokunta

HE 126/2022 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Varausmaksun tason maltillisuus huomioitava lausunnossa

SAK keskittyy lausunnossaan talousvaliokunnan näkökulmasta olennaisiin seikkoihin.

Esitettyä varausajan lyhentämistä kahdesta vuodesta vuoteen voidaan pitää perusteltuna ratkaisuna. Erityisistä syistä varauspäätös voisi olla voimassa kaksi vuotta. Hallituksen esityksessä esimerkkinä tällaisesta erityisestä syystä mainitaan koronapandemia. Koska erityisiä syitä käsitteenä voidaan pitää jossain määrin tulkinnanvaraisena ja koska hallituksen esitys esittelee vain muutaman esimerkkitilanteen, viranomaisen päätöksen perustelemisvelvollisuus korostuu.

Esityksessä ehdotetaan uuden veron, varausmaksun, käyttöönottoa. Varaaja maksaisi valtiolle varausmaksua varausalueen pinta-alaan perustuen 1 euroa hehtaarilta. Perusteeksi varausmaksulle on esitetty, että varausmaksun käyttöönotolla kannustetaan varaajaa rajaamaan varausalueen kokoa. Kuten esityksessä on tuotu esiin, ulkomaiset toimijat ovat varanneet tarpeettoman suuria alueita varmistaakseen oman investointirahoituksensa.

Esitetyn varausmaksun tasoa ei kuitenkaan voida pitää erityisen suurena. Jos vertaamme Tukesin alkuvuonna 2022 tekemiä varauspäätöksiä, suurin osa varauksista on joitain kymmeniä neliökilometrejä. Esimerkiksi jos varatun alueen koko on 50 neliökilometriä, varausmaksun suuruus olisi hallituksen esityksen mukaisesti 5 000 euroa.

Tukesin aikavälillä 01.08.2022-12.10.2022 päivättyjen varauspäätösten lukumäärä on 22 kappaletta ja varatun alueen koon keskiarvo noin 270 neliökilometriä. Keskiarvon mukaisesti laskettu varausmaksu olisi noin 27 000 euroa per varaus. Talousvaliokunnan tulee tarkastella esitettyä varausmaksun tasoa suhteessa varattujen alueiden kokoluokkiin.

Monikansalliselle suurelle toimijalle maltillinen varausmaksu ei todennäköisesti merkittävällä tavalla vaikuta siihen, kuinka laajan alueen toimija varaa. Varausmaksun tasoa on syytä tarkastella suhteessa sen

tavoitteisiin. Talousvaliokunnan tulisi lausunnossaan huomioida varausmaksun suhteellisen maltillinen taso ja suhteuttaa taso kaivoslakiesityksen tavoitteisiin.

Kaivoslain valmistelun linkki kaivosveroon tunnistettava

Kaivoslain uudistukseen linkittyy läheisesti myös kaivosveron valmistelu VM105:00/2022). Kaivosveron esitetyllä 25 miljoonan euron vuosittaisella verotuoton tavoitetasolla fiskaalinen vaikutus ja mahdollinen ohjausvaikutus on maltillinen. Verotuoton tavoitetasoa (ja tämän edellyttämää kaivosveron tasoa) voidaan verrata esimerkiksi Suomessa toimivien kansainvälisten kaivostoimijoiden nykyisiin liikevoittoihin.

Talousvaliokunnan tulisi lausunnossaan tunnistaa kaivosveron esitetyn verotason riittämättömyys ja kaivosveroa koskevan valmistelun vaikutus kaivoslain valmisteluun.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry